

L a n d s k a p s n ä m n d e n s skrivelse till
Landstinget med förslag till ordnandet av Landstingets
och Landskapsnämndens lokalfråga. .

I enlighet med Landstingets uppdrag har Landskapsnämnden undersökt möjligheterna att på lämpligaste sätt ordna Landstingets och Landskapsnämndens lokalfråga, samt härvid kunnat konstatera att någon gård, som skulle innehålla för ändamålet lämpliga lokaler icke för närvarande står att upphyra inom staden; ej heller finnes någon sådan stadsgård att köpa. För den skull och då lokalfrågan säkerligen bäst och på ett för landskapet mest värdigt sätt kan lösas genom att en särskild landskapsgård bygges för ändamålet, har Landskapsnämnden av tre arkitekter, herrar Oscar Bomanson, Torsten Montell och Einar Rudskog begärt eskissritningar till en sådan gård samt hos stadsfullmäktige anhållit om plats för densamma nedanför Öbergska backen.

Två av nämnda arkitekter, herrar Montell och Rudskog, ha tillmötesgått Landskapsnämndens begäran och utarbetat begärda eskissritningar, den förre till tre och den senare till två olika gårdar, vilka ritningar här biläggas; och Stadsfullmäktige i Mariehamn ha, enligt till Landskapsnämnden inkommen skrivelse, i princip beslutat upplåta tomt gratis för den planerade landskapsgården, varför tomtanskaffningen icke kommer att åsamka landskapet ekonomiska uppoffringar.

Beträffande de olika förslagens storlek och rumantal hänvisas till själva ritningarna och den dem åtföljande beskrivningen. Vad åter bygg-

nadskostnaden angår uppskattar arkitekt Montell densamma till 350:- mark per m^3 och kommer efter denna beräkningsgrund till en totalkostnad om ca. 1.500.000:- mark för sitt största förslag och nära 1.000.000:- för det minsta. Då de två av arkitekt Rudskog inlämnade förslagen innehålla det ena ca. 4.000 och det andra ca. 3.410 m^3 , skulle kostnaden för dem bli respektive 1.400.000:- och 1.200.000:- mark. Då dessa förslag ha rektangulära planer och enkel takkonstruktion torde byggnadskostnaden för dem kunna beräknas bli lägre än för de tre andra förslagen som alla ha en oregelbunden plan och betydligt dyrbarare takkonstruktion. I avseende å tillgång till nyttiga rum torde arkitekt Montells alternativ I och arkitekt Rudskogs mindre förslag motsvara varandra.

Vad slutligen den praktiska anordningen och fördelningen av utrymmet vidkommer synes de av arkitekt Rudskog uppgjorda förslagen bäst tillgodose Landskapsnämndens behov.

Ehuru icke direkte härtill anmodad har Landskapsnämnden dock ansett sig böra även i någon mån upptaga till behandling byggnadsfrågans ekonomiska sida. En behoven och landskapets värdighet motsvarande byggnad kan av allt att döma icke åstadkommas med mindre kostnad än ca. 1 million mark. Ur framtids- måhända även ur ekonomisk synpunkt skulle dock antagligen en något större byggnad vara att föredraga. Frågan blir då närmast vad som kan inbesparas genom denna byggnad och vad den kan inbringa. För närvarande betalar Landskapsnämnden och Lands

tinget tillsammans i hyror 38.600 mark och upphär i hyror 5.000 mark, alltså i själva verket 33.600 mark. Detta belopp kunde således, vilket alternativ som än lägges till grund för bygget, inbesparas, dessutom skulle en inkomst i form av hyra för tingslokalen om 5.000 mark och för vaktmästarbostaden om ca. 3.000 mark kunna med säkerhet påräknas. Om Landstingets sessionssal inreddes så att den kunde användas som fest och konsertsal, komme måhända inkomsten och besparingen ytterligare att stiga med 3 & 4 tusen mark, eller sålunda till ca. 45.000 mark per år. En restauranglokal av den art arkitekt Rudskog föreslår skulle icke blott inbringa hyra utan även i hög grad stimulera anlitaandet av festsalen varjämte eventuellt navigationsskolans torn i samband med densamma kunde uthyras för sommar-månaderna som utsiktstorn i samband med servering. Totala inkomsten kunde sannolikt därigenom drivas upp till bortåt 60.000 mark. Då man emellertid även måste räkna med högre omkostnader för värme och lyse, kan besparingen och inkomsten knappast uppskattas till mer än 50.000:- mark eller 5 % på en byggnadskostnad av 1 million mark. Även om det största föreliggande förslaget skulle läggas till grund för de slutliga ritningarna, komme denna procent knappast att sjunka, då detta förslag även innehåller flera rum, vilka för ganska lång tid framåt kunde uthyras och inkomsten sålunda i motsvarande mån ökas.

Det torde förtjäna påpekas att hyrorna för lokaliteter i ett

nytt förstklassigt hus i själva verket böra beräknas till avsevärt högre belopp än hyrorna för de lokaler som nu användas.

Det behövlige kapitalet kunde landskapet måhända erhålla i form av extra ordinarie statsbidrag eller som statslån mot låg ränta och på lång avbetalningstid, varvid hyrorna, som ju indirekt betalas av staten, skulle användas för erläggande av ränta och amortering. Naturligtvis kan även kapitalet anskaffas genom upptagande av ett banklån, men torde kapitalet i så fall ställa sig allt för dyrt för att kunna användas för detta ändamål.

I händelse Landstinget träffar beslut om uppförande av en landskapsgård, borde densamma vara färdig till ingången av 1931, då Landstingets hyresavtal utgår, och bör under sådana förhållanden bygget påbörjas redan i slutet av inkommande år.

Då uppförande av en landskapsgård är icke blott önskvärt utan också till synes nödvändigt för tillfredsställande av landskapets ofrånkomliga behov, och då tillkomsten av en egen gård för Landstinget och Landskapsnämnden skulle vara ägnat att i avsevärd grad samla och förenhetliga självstyrelseorganens arbete och då genom detsamma landskapshandlingarna dessutom skulle få ett säkrare skydd och kunna samlas och bevaras under ett tak samt ytterligare en kapitalplacering i ett förstklassigt hus på den föreslagna platsen icke torde vara förenat med risk, får Landskapsnämnden föreslå,

att Landstinget måtte fatta definitivt beslut om byg-

Avskrift.

TORSTEN MONTELL

Arkitekt

H e l s i n g f o r s .

Förklaring till eskisserna I, II och III för ett tiller-
nat Landskapshus på Åland.

Närslutna eskisser I - III ha utarbetats med ledning av de programbestämmelser Landskapsnämnden i skrivelse N:o 2404 för den 30 augusti detta år uppställt samt med beaktande av den uppgift Lantrådet Björkman muntligt lämnat mig den 22 sistlidne september, nämligen att byggnaden vore avsedd att uppföras på plan mark.

Eskiss I.

Då landskapshuset, såsom officiell byggnad bör få en så monumental prägel, som det är möjligt med de små dimensioner densamma kommer att få, har jag strävat till att genom att förlägga Landstingets plenisal i mitten av andra våningen med fönster mot torget på detta sätt markera detta mittelparti såsom husets kärna, med birummen förlagda omkring den na. Programmet upptog ej huru stora birummen böra vara. Jag har föreslagit för det ena utskottsrummet dimensionerna 4 x 5,3 meter och för det andra 4 x 5 meter. Salen har programenligt dimensionerna 9 x 14 meter. Kafferummet är 5,1 m. långt och 4,2 m. brett. Golvytan minskas dock genom den i ena hörnet dragna skorstenspipan från pannrummet och i ett annat hörn av en skrub, symmetrisk med sagda pipa. Flere rum upptager programmet ej för denna våning. Då emellertid får en lokal av den beskaffenhet, som nu ifrågavarande, en vestibyl bör anses nödig, har jag projekterat en sådan i förening med trapphuset, och invid vestibylen ett kapprum. På grund av programmets bestämmelse, att salen även skall kunna användas för konserter och dylikt, varvid givetvis en större tillströmning av publik kan påräknas, har jag ansett att vestibylen bör bli jämförelsevis stor. Vid konserter kan för överplagg plats beredas även i vestibylens vardera ända.

Ät salen, som har en golvyta av 126 m², bör, för att densamma skall få riktiga proportioner, ges en större höjd än för vanliga boningsrum. Jag har föreslagit höjden 5 meter, medan övriga rum ej äro högre än 3,5 meter. Undantag härifrån göres för kapprummet, för vilket en höjd av 2,7 meter bör vara nog. Detta rum kunde vara ännu lägre, men bestående jag dock höjden till den nämnda, med tanke på att det mindre utskottsrummet kunde vara användbart, ehuru ej heller detta bleve högre. (Minsta tillåtna höjden för boningsrum är 2,7 meter.) Genom att toilettrummet finge samma höjd vore möjligt ovan dessa rum anbringa en läktare. På denna kunde beredas rum för 60 sittplatser, medan i salen vid konserter och dylikt kunde placeras åtminstone 192 platser jämte gångar. (Se vind^{s-} och läktarplanen!)

Förutom de uppräknade rummen har jag projekterat ett mindre rum (3 x 4 m) för talmannen och kunde detta tillika inrymma någon bibliotekshylla.

Minsta tillåtna bredden för huvudtrappa är enligt Mariehamns byggnadsordning 1,5 meter. Enligt i Helsingfors gällande förordningar bör dock trappa, som leder till samlingssal i andra våningen vara bredare och bör bredden ökas i förhållande till det antal personer, för vilka salen är beräknad. Ehuru Mariehamns byggnadsordning ej har liknande bestämmelser har jag för att trängsel ej må uppstå och trappan erhålla ett mer tilltalande utseende, föreslagit densamma som trearmad, med mittelarmen av 2 meters bredd och sidoarmarna 1,5 meter. Trappan är, som av planen synes, förlagd till husets mitt.

Den sålunda planerade 2:dra våningen bestämmer byggnadens storlek i bredd och längd. Första våningen kommer härigenom att bli större än programmet förutsätter. Landskapsnämndens lokal, till höger från ingången räknat, innehar de rum som upptogs i programmet med följande dimensioner: Lantrådets rum 5,4 x 5,5 m., sekreterarens 4 x 4,2 m., Registratörens och Expediörens 2,8 x 4,5 m., renskriverskornas 4,2 x 4 m. samt kamrerarens likaledes 4,2 x 4 meter. Dessutom finnes ett förrum, toalett och WC rum, kassavalv och arkivrum, med plats för ca 60 löpande meter

hyllor för arkivalier av 40 å 45 cm höjd.

I byggnadens motsatta ände inrymmes vaktmästarlokalen med två rum och kök samt nödiga bekvämligheter. Ingången är förlagd till byggnadens så att säga bakfasad. Kommunikationsdörr från vaktmästarens tambur till huvudtrappan förefinnes.

Genom att andra våningen till sin golvyta är så stor som den är behöves ej hela första våningen för de programenliga lokaliteterna. Två stycken "disponibla rum" jämte tambur och bekvämligheter finnas nu med ingångsdörr mitt emot Landskapsnämnden. När ett hus, sådant som detta planeras, bör enligt min åsigt rummens antal ej tagas för knappt, isynnerhet då ej kan på förhand med bestämdhet sägas om icke landskapet möjligen i framtiden vore i behov av flere rum än vad i detta nu anses erforderligt. Kanske rummen tillsvidare kunde användas för domsagens arkiv som nu torde förvaras i trähus, bibliotek eller annat allmänt ändamål, möjligen ock uthyras, exempelvis till lotsfördelningskontor, för något kommunalt behov eller dylikt.

I källarvåningen, som ej i sin helhet behöver inredas, är plats beredd för pannrum och kokskällare samt ved- och hushållskällare för vaktmästaren.

Såväl rörande detta förslag som förslagen II och III har jag tänkt mig fasaderna utförda i orappad tegel och med takbetyckning av tegelpannor. Mellantaken av järnbeton.

Eskiss II.

Ehuru jag anser att de i eskiss I föreslagna rummen ej äro för stora och med undantag av de som disponibla betecknade ej gärna kunna undvaras, har jag för att nedbringa byggnadskostnaderna uppgjort eskiss II och III, och skall jag till först närmare beskriva skissen II. Enligt denna är byggnaden projekterad utan strävan efter symmetri i fasaden. Vestibylen i första våningen är jämförelsevis rymlig. För övrigt innehåller denna våning de programenliga rummen. Kassavalv och arkivrum äro bortlämnade, likaså de "disponibla rummen". I andra våningen har vestibylen och kapprummet betydligt minskats. Vindstrappan och toilettrum-

men ha också gjorts mindre än i eskiss I. Läktaren och talmansrummet är bortlämnade. Salens höjd har minskats med 50 cm och övriga rum i andra våningen minskats med 30 cm.

Eskiss III.

Första våningen är i huvudsak sådan som i eskiss II med undantag av att vestibulen minskats och det halvcirkelformiga trapphuset bortlämnat varigenom trappan kunnat inkomponeras i den egentliga byggnaden. Rummen i andra våningen, med undantag av plenisalen ha fått mindre dimensioner än i I och II. Genom att taket i plenisalen försetts med större hålkälslist har möjliggjorts yttre taklistens och följaktligen även hela fasadens minskande i höjd.

Enligt approximativa beräkningar enligt byggnadskub, utförda såsom i dylika fall brukar göras, samt uppskattande av kostnaderna till 350 mark pr m³, erhålles för de tre förslagen följande kostnadssummor:

Eskiss I, 4343 m³ à 350 mk. = 1,519,100 mark.

" II, 2925 " " " " = 1,023,750 "

" III, 2726 " " " " = 954,100 "

Helsingfors, den 27 oktober 1928.

Torsten Montell.

Avskriftens riktighet bestyrker; Mariehamn, å Landskapsnämndens Registratorskontor, den 14 november 1928.

Ex officio:

H. M. Montell

A v s k r i f t .

Arkitekt EINAR RUDSKOG

STOCKHOLM.

=====

P.M. angående landskapshus på Åland.
=====

Byggnaden är skisserad i två förslag varav ett programonligt och ett alternativförslag.

Förslag enl. program:

Byggnaden är tänkt placerad nedanför Öbergska backen i enlighet med den av undertecknad i aug. d.å. skisserade situationsplan för placering av kommunala byggnader vid torget i Mariehamn. Huvudingången är föreslagen från väster, från den gata, som event. en gång framdeles skall komma att leda till någon monumental byggnad på backens krön. Genom att ingången är från denna fasad bliver planlösningen synnerligen enkel och stora salen kan väl utnyttjas för konserter och dyl.

På grund av markens lutning föreslås att byggnaden utföres med något uppbyggd källarvåning, souterrainvåning, då vaktmästarens bostad väl kan inrymmas i denna vånings östra gavel.

Byggnaden än tänkt uppföras enl. följande:

Souterra-invåningen eller källarvåningens ytterväggar och sockel utföras av granit med å insidan, där rum förekommer, isolering med tegel. Event. kan endast sockel utföras av granit och källarens ytterväggar i övrigt av tegel som utvändigt putsas i rustikmönster. Byggnadens ytterväggar i övrigt muras av tegel med utvändigt endast släputs och invändigt släputs. Knutpilastrarna släputsade i rustik. Taket täckes med tegel eller likvärdigt material. Å ingångsportalens balkongbarriär är tänkt fyllningar av kalksten å vila inhuggas Ålands vapen i den mittersta och i fyllningarna å sidorna om detta inhugges eventuellt även texter med angivande av husets tillkomst och ändamål. Beträffande byggnadens stil så har jag sökt få fram en viss monumentalitet, byggd på vissa åländska drag i byggnadsstil, varvid de halvrunda fönstren å övre putsbandet torde vara mest karaktäristiskt för Åland. I övrigt torde byggnadens stil ha något litet tycke av tullhuset i Eckerö.

Byggnaden inrymmer i programonligt förslag:

Källarvåningen (souterrainvåningen), vaktmästarbostad om två rum

och kök jämte tambur och övriga nödiga utrymmen, såsom skafferier, garderob, matkällare och W.C. m.m. eller enl. å ritningen angivet från rum N:o (1 - 4) För vaktmästarebostadens möjlighet till tvätt är tänkt att pannrummet skulle kunna användas. I övrigt inrymmer denna våning pannrum, (5), kol- och vedkällare (6), två arkivrum (7-8), förrådsrum (9). Dessutom har jag tillåtit mig föreslå att en mindre lunchrestaurang förlägges till denna våning med ingång från fasaden mot torget och med två rum samt kök (10-12) jämte tambur, herr och damtoiletter, kapprum och förråds-källare. I detta mindre förslag kan denna restaurang event. endast utnyttjas, såsom frukosttrum eller lunchrestaurang för byggnadens tjänstemän och landstingsmännen eller också även uthyras för konditori eller kaferörelse. I det större förslaget skulle denna lokal lämpligen kunna uthyras till full restaurangörelse. Den föreslagna resaturangen skulle lämpligen kunna kallas "Ålandskällaren" eller något annat dyl. samt kunna ge en god inkomst i hyra i dessa, inte minst för Ålands vidkommande, turistresande tider. Jag föreställer mig att en restaurang med något ålandsnationellt i namnet skulle locka alla resande. Inredning skall göras mycket enkel med dock Åland värdigt. Den skulle göras med ett till tunnvalv välvt tak som putsas och limfärgas samt sparsamt dekorerar å de putsade väggarna med små freskmålningar och motiv från Åland. På sommaren kunde ju event. uteservering få förekomma. Skulle det ej vara lämpligt med den av mig föreslagna restaurangen kan det givetvis minskas till ett begränsat utrymme lämpligt såsom lunchrum för landskapsnämndens och landstingets behov och i övrigt tages av detta utrymme till arkivrum. Event. kan även murstocken för denna avdelning slopas då det kan kokas och värmas på elektrisk väg eller medels spritkök.

Första våningen:

Rum N:o 13 kassa och bokföring med kassavalv.

- " " 14, kamrer
- " " 15, lantråd och sessionssal.
- " " 16, sekreterare.
- " " 17, registrator och expedition.
- " " 18, maskinskrivning
- " " 19, kansli
- " " 20, utskottsrum

Rum N:o 21, utskottsrum, bibliotekskonsulent.

" " 22, vestibul med uppgång till landstingssalen, avskiljes från korridoren medels dörrparti med glas och överljus. Den göres monumental medels pelare eller pilastrar vid sidoväggarna och med kryssvalv i taket samt golv av kalkstensplattor eller klinkertegel

Rum N:o 23, vaktmästare och telefonväxel, biljettförsäljning m.m. samt nedgång till källaren.

Rum N:o 24, väntrum belyst medels överljus från dörröverstycken till rum N:o 12, 13 och 14 samt från ingångarna. Väntrummet fond emot korridoren förse med monumentalt överbyggt värmeelement varöver placeras någon dekorativ historisk sak.

Rum N:o 25, herr- och damtoaletter avskilda medels kapprum.

I bottenvåningen är gjort särskild ingång å bakfasaden vilken även är nödvändig för reservutgång från landstingets sal enl. föreskrifter för samlingslokaler.

Andra våningen inrymmer:

Rum N:o 26, samlingshall med mindre balkong

" " 27, kapprum med herrtoaletter

" " 28, förrådsrum eller arkiv eller annat.

" " 29, landstingets stora sal, kan inrymma ca. 174 sittplatser

då stolarna vid vissa tillfällen enl. förslaget kan placeras tätt för konserter eller föreläsningar. I övrigt så-

som landstingets sammanträde placeras stolarna annorlunda och glest. En mindre, helt liten, balkong höres för event.

tal emot samling å torget.

" " 30. podium för ordförandebord och sekreterare eller event.

scen uppbyggt med endast två trappsteg.

" " 31. utskottsrum och scenrum

" " 32. reservutgång med trappa för utgång samt trappa till förrådsrum för landstinget. Kan även användas såsom utskottsrum och scenrum.

Läktarolan inrymmer:

Rum N:o 33, övre hall

" " 34, damtoaletter med kapprum och W.C.

" " 35, läktare med rum för ca. 41 sittplatser

" " 36, vind eller förrådsrum för landstinget.

Alternativförslaget innebär en ökning av programenliga förslaget varigenom tillkommer 1 källarvåningen:

- 1) Restaurangen och arkivrummen får större yta. "Ålandskällaren" enligt detta förslag uthyres för full restaurangrörelse.
2. Första våningen erhåller ökat utrymme med två rum för framtida behov samt i övrigt större golvytor i rummen.
3. Andra våningen ökas ävenså till ytan varvid stora salen kan rymma ca. 198 sittplatser samt tillkommer en mindre sal, lilla salen, vilken vid konserter och dylikt kan, medels dörrparti, tilläggas stora salen och rymmer då ca. 40 sittplatser. I övrigt torde denna sal vara lämplig för utskottssammanträden och eventuellt uthyrning till föreningar.
4. Läktarplan utökas och rymmer ca. 80 sittplatser.

Beträffande byggnadskostnaden så torde kunna räknas med lågt kubikmeterpris, då takkonstruktionen är synnerligen enkel och stora salens tak utgöres av yttertaket inpanelat, varvid endast två bjälklag förekomma och byggnaden i övrigt är hållen mycket enkel.

Stockholm den 30 oktober 1928.

EINAR RUDSKOG.

Avskriftens riktighet bestyrker: Mariëhamn, å Landskapsnämndens registratorskontor, den 15 november 1928.

Ex officio:

H. M. J. Johansson.

gande av den planerade landskapsgården och för anskaf-
fande av ritningar samt för byggnadsarbetets påbörjande
under nästa år i budgeten anvisa eller i extra ordinarie
väg anhålla om härför nödiga medel ävensom åt Landskaps-
nämnden eventuellt uppdraga att vidtaga de åtgärder som
kunna bli nödvändiga med anledning av beslutet.

Mariehamn den 14 november 1928.

På Landskapsnämndens vägnar:

~~Chambers~~

Werner Eker